

Lisans Düzeyinde Spor Eğitimi Alan ve Almayan Örgün Üniversite Öğrencilerinin Sportmenlik İle Başarı İhtiyacı Güdüsü Davranışlarının İncelenmesi

Fırat ÇETİNÖZ¹, Ayşe Nur TIRAŞ¹Yunu Emre ÜSTGÖRÜL²

¹Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Manisa, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0001-9962-5980>

<https://orcid.org/0000-0002-0573-2863>

²Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0002-9270-9847>

Email: fcetinoz@gmail.com, aysenurr.tiras@gmail.com, yunusemreustgorul@mu.edu.tr

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 17.07.2020 - Kabul: 14.11.2020)

Öz

Bu çalışmada, Üniversite öğrencilerinin başarı güdüsü ile sportmenlik davranış düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya seçkisiz örneklem yöntemlerinden kolayda örnekleme yoluyla belirlenen 111 kadın 119 erkek olmak üzere toplamda 230 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik davranış ölçeği ve Temel İhtiyaçlar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde demografik değişkenleri tanımlamak için frekans değeri testleri, Mann-Whitney u testi ve Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır. Analizler neticesinde Mann-Whitney testinde Spor Bilimleri Fakültesi (SBF)' de okuyan öğrencilerin başarı ihtiyacı güdüsü (BİG) düzeyleri yabancı Diller Yüksek Okulu (YDY)' de okuyan öğrencilerinde yüksek olarak tespit edilmiştir. Ayrıca gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonucuna göre öğrencilerin SBF' de Antrenörlük Bölümünde okuyan öğrencilerin YDY hazırlık okuldaki mühendislik ve iktisat bölümlerindeki öğrencilerinden BİG güdüsünün yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sportmenlik düzeylerini belirlemek için gerçekleştirilen Mann-Whitney testinde SBF öğrencilerinin YDY öğrencilerine göre pozitif davranışlar sergileme düzeyleri yüksek tespit edilmiştir. Aynı sonuç negatif davranışlardan kaçınma alt ölçeğinde de tespit edilmiştir. Sonuç olarak SBF öğrencilerinin almış oldukları spor eğitimlerinin sportmenlik algısına ve BİG olumlu etki ettiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sporcu, Başarı, Sportmenlik

Investigation of Sportsmanship and Need for Success Motivation Behaviors of Formal University Students with and without Sports Education at Undergraduate Level

Abstrack

In this study, it is aimed to examine the success motivation and sportsmanship behavior levels of university students. A total of 230 university students, 111 females and 119 males, selected by convenience sampling, which is one of the random sampling methods, participated in the study. Physical Education Lesson Sportsmanship behavior scale and Basic Needs Scale were used as data collection tools. In the analysis of the data, frequency value tests, Mann-Whitney u test and Kruskal-Wallis tests were used to define demographic variables. As a result of the analysis, in the Mann-Whitney test, the students studying at the Faculty of Sports Sciences (FSS) have high levels of achievement need motivation (BIG) in the students of the School of Foreign Languages (SKL). In addition, according to the results of the Kruskal-Wallis H test, it was observed that the students studying in the Coaching Department of the FSS had a higher BIG motivation than the students in the engineering and economics departments of the SKL preparatory school. In the Mann-Whitney test conducted to determine the sportsmanship levels of the students, it was found that the FFS students showed higher levels of positive behavior compared to the SKL students. The same result was found in the avoidance of negative behaviors subscale. As a result, it can be said that the sports training of SBF students has a positive effect on the perception of sportsmanship and BIG.

Keywords Athlete; Success; Sportsmanship

Giriş

Bugün, spor ahlakı konusunda yapılan çalışmaların giderek artarak bu konunun merak uyandırdığını söylemek pekte yanlış olmaz. Sporda ve günlük yaşamda ahlaksal yargı, saldırganlık (Bredemier vd., 1986:304; Bredemier, 1994:1), sportmenlikte bireysel ve çevresel faktörler (Stornes 2001:284), spor yapan ve yapmayan bireylerin bireysel ahlaki gelişimi (Bredemier, 1986:304) konularında hakkında öncü sayılabilecek çalışmalar arasında sayılabilir.

Sportmenlik kavramının ise; spordaki sosyo-ahlaki ilişki arasındaki normatif standartlarla ilgilidir alakalıdır. Sportmenlik, spor ruhuna uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini ileri süren erdemli davranışsal eğilimleri tanımlamaktadır (Stornes ve Bru, 2002:2). Sportmenlik kavramını tanımlanırken; sorumlu ve düşünceli bir sporcunu hakça rekabeti ve dürüstlüğü olarak açıklanabilir. Başka bir deyişle; yüce gönüllülük, saygı, kibarlık, cana yakınlık, şefkat, altruizm, cömertlik gibi kavramlarla da tanımlanabilir (Stornes ve Ommundsen, 2004: 206). Basit olarak sportmenlik kavramı tanımlayacak olursak; sporcuların yarışmayı ya da müsabakayı nasıl oynamaya yönlendirildiği ile alakalıdır. Sportmenliğin nasıl anlaşılması gerektiğini açıklayan üç teorik yaklaşım vardır. Bunlarda ilki, sosyo-bilişsel teoridir. Bu yaklaşımda modellemede ve pekiştirme sürecinde sporcuların rekabet içeren durumlarda uygun olan ve olmayan davranışlarını tanımlamaktadır. İkinci teoride ise yapısalcı gelişim modellerindeki kavramlardan ve özellikle ahlaki mantıktan bahsedilmektedir. Ahlaki diyalog yoluyla bir kişinin uzlaşma kapasitesinin sportmenlik ile ilişkilendirilen benzer eğilimleri ileri sürerek saldırganlık üzerine etkilerini göstermektedir. Son teoride ise, sosyo psikolojik yaklaşımdır. Sportmenliğin sosyo-psikolojik model ile temellenen yönü bulunmaktadır. Sosyo psikolojik yaklaşımda sportmenliğin; sportmenlik yönelimi, sportmenlik yöneliminin gelişimi ve sportmenliğe yönelik davranışlar olmak üzere üç anahtar ögesi bulunmaktadır (Valleran ve Losier, 1994: 230). Vallerand ve Losier sosyo-psikolojik modeli, sportmenlik ve kişisel karar arasındaki ilişki olarak açıklamaktadır (Aktaran Chantal ve Bernache-Assolant, 2003:12).

Yarışmaya çıkacak sporcunun amacı kesinlikle galip olmaktır, fakat sporcunun elde ettiği başarıyla aldığı ödüller veya elde ettiği şampiyonluklar amaç değil de bir araç olmalıdır (Gümüş vd, 2016:432). Etik ve sportmenlik konuları hakkında iyi bir eğitim verilmediği sürece spor sahalarındaki sportmence davranışların görülme sıklığının daha az olması kaçınılmazdır (Kayışoğlu vd, 2015:874). Yarışma ortamı ile sportmence davranışların yaşatılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Sportmenlik sporun içinde tavsiye edilen veya uygun görülen davranışlarla ilişkilidir. Sportmenlik kavramının içinde yer alan dürüst ve güvenilir şekilde yarışma anlayışı hayatın diğer alanlarında uygulanmaktadır (Gürpınar, 2009:9). Sportmenlik kavramı; başarıya yakalamak için efor harcarken adalet, dürüstlük ve kurallara saygı gösterme kararlılığını devam ettirme olarak ifade edilebilir. (Robinson, 2009 Aktaran Özşarı vd, 2018:67).

Başarı motivasyonu (güdü) ya da başarı ihtiyacı olarak bilinen kavramın temelleri, James (1890)' in gerçekleştirdiği çalışmada; bir mutluluk duygusu ve kendine saygının gelişiminde, kişinin kendi iradesiyle belirlediği başarı hedeflerinin nasıl nitelendirdikleri ile ortaya konmuştur (Stewart, 1995:26). Başarı ihtiyacı, McClland ve diğerleri (1953), kişinin bireysel performansı ile ortaya koyduğu başarıda mükemmelle ulaşma çabası olarak nitelendirilmekte ve kişinin bunu bilinçli olarak gerçekleştirmediği ve dahası başarı ihtiyacının bir gereksinim olduğunu belirtilmiştir (Moorhead ve Griffin, 1989; Aktaran Topaloğlu, 2006:19).

Üst derecede başarıya ihtiyacına sahip kişiler bireysel gelişimlerine önem vermekte, orta dereceli mantıklı riskler almaktadır. Ayrıca neticelendirebilecekleri görevlere meyilli olmaktadır. Genellikle kendilerini işlerine adadıkları, kendi istekleri ile sorumluluk adamakta ve ayrıca karşı karşıya kaldıkları zorluklarla mücadele etmektedirler. Yukarıda geçen kişisel özellikler farklı yaklaşımlara neden olmuştur. Bunun temelinde ise; başarı ihtiyacının bir den fazla bağımsız değişkenden meydana geldiği görüşü etkili olmuştur (Sagie ve Elizur, 1999:376). Cassidy ve Lynn (1989) ise başarı ihtiyacının temel bileşenlerini üstünlük, statü tutkusu, rekabetçilik, iş etiği, para ve varlık düşkünlüğü olarak tanımlamışlardır.

Mevcut çalışma ile lisans düzeyinde spor eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin sportmenlik düzeylerini tespit etmek ayrıca başarı ihtiyacı güdüsünün lisans düzeyinde spor eğitimi alan ve almayan öğrencilerde sportmenlik anlayışında nasıl bir değişimin olduğunun ortaya konması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.Literatür Taraması

2.1.Spormenlik

Yıldırım'ın (2014) sportif alandaki fair play kavramını şu şekilde tanımlamıştır. Fair Play; sporcuların yarışmalar sırasında, zorlaşan ortam şartları altında dahi kurallara tutarlı, sabırlı ve bilinçli olarak uymaları, fırsat eşitliğini bozmamak niyetiyle haksız avantajları kabullenmemesi ve aynı zamanda rakibin haksız dezavantajlarından istifade etmeleri, karşı takım oyuncusunu düşman olarak değil, tam aksine oyunun yada müsabakanın gerçekleşmesini sağlayan, aynı haklara sahip kişi ve partner olarak görmelerini, aynı zamanda ona değer verme çabalarında kendini göstermek şeklinde tanımlar (Yıldırım, 2004:7). Dünyada çapında İngilizce yazım dilinde kabul gören ve kullanılan "fair play", "sporda centilmenlik" kavramını da içine alır. Spor müsabakalarında kişilerin kendi egoizmlerini aşarak veya üzerinde özveride bulunmak suretiyle kendilerinden ödün verme ve doğrudan taraf olma becerilerini ifade eder (Arıpınar ve Donuk, 2011 Aktaran Güllü, 2018:191). Sporda centilmenlik ifadesi Türkiye'de genel olarak sportmenlik ile eş olarak kullanılmaktadır. Sportmenlik kavramı ise; samimiyet, cesur olma, sebat sahibi olma, kendini kontrol etme, başkalarına saygı duyma, kibarlık ve asalet sahibi olma gibi niteliklerin önemini vurgu yapan bir kavramdır (Koç, 2013: 97). Erdemli (1996) ise fair play' i; ilk olarak kurallara ilişkin sportif erdem ve ikinci olarak yaşama ilkesi olarak sportif erdem olmak üzere fair play kavramını ikiye ayırarak söz etmiştir. Bunlardan ilki olan kurallara ilişkin sportif erdem ise; oyunun kurallarına riayet etmek, herhangi bir şekilde kurallardan sapmama durumunu ifade ederek tanımlanmaktadır. "Sportmence" şeklinde tanımlama bu tür vaziyetleri tarif etmek için kullanılan bir ifadedir. Toplumsal hayata ise her insan toplumsal düzenini meydana getiren kurallara uyarak toplum hayatına adapte olmayı başarabilir. Bu, kişinin kendisi için bir görev niteliğindeyken başkaları için ise bir haktır (Güllü, 2018:192).

2.1.1.Sportmenlik Dışı Davranışlar

Genel anlamda kabul gören sportmenlik dışı davranışları sıralayıp açıklayacak olursak; bunlardan ilki hile ve aldatma olarak yer alabilir. Hile kavramı Saban (2006) "*Aldatan, aldatılan ve yapılan eylem ya da işlemin sonucu üzerine kurulu kavramsal içeriğe sahip*" şeklinde tanımlamıştır. Tanımdan anlaşılacağı gibi bu tip davranışlar sportmenlik dışı davranış kalıbı olarak tanımlanmaktadır. İkinci kavram olarak şiddet kavramı yer alabilir. Genel manada toplumsal sorunların dışı yansıma biçimi olarak tanımlanabilmektedir. Şiddet ve fanatizm kavramları bir toplum için toplumsal sorun olarak bilinmektedir (Ayan, 2006:205). Şiddet kavramı her ne kadar toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıksa da spor ortamında

istemediğimiz bir davranış türüdür. Bu davranış türü kazan isteği ile kimi zaman beslenebilmektedir. Bir diğer sportmenlik dışı davranış küfür olarak nitelendirilebilir. Toplumsal yaşamın içinde mevcut olan ve sıklıkla kullanılan “argo” doğal olarak spor seyircisini veya taraftarının iletişim aracı olarak kullandığı diline de yansımaktadır (Gerek vd., 2015:191). Saha dışında var olan küfürün saha içinde de varlığını sürdürdüğünü söylemek pekte yanlış olmaz. Bir başka istenmeyen davranış türü şike olarak yer alabilir. Bu kavram bir çıkar karşılığında yarışma ya da müsabaka neticesinin değiştirme ve tarafların anlaşarak spor müsabakası yapma olarak tanımlanabilir. Şike içerisinde var olan aldatma ve rüşvet davranışları sporun tarihsel süre boyunca her zaman karşımıza çıkarmaktadır (Arıpınar ve Donuk, 2011 Aktaran Yıldız, 2019:26). Bu nedenle şike ile ilişki bir yarışma ya da müsabaka, bu şike eyleminden zarar gören ve spor izleyicilerin nefretle karşılayacağı sportmenlik dışı bir davranıştır (Şahin, 2009 Aktaran Yıldız, 2019: 26). Son olarak sportmenlik dışı davranışlar arasında doping’ i sayabiliriz. Sporcuyu doping iten unsur olarak onun metalaşmış olması gösterilebilir. Nitekim Kurdak 1996 artan rekabet ortamında, tek amacın ne olursa olsun kazanmak olması ve bu amaç doğrultusunda sporcuların insanlıktan vaz geçmeleri ve bir meta şeklini aldıklarını söylemektedir (Aktaran Yıldız 2019:27). Sporun temel bileşenlerinin arasında eşitlik ilkesinin bulunmaktadır. Doping kullanımı bu eşitlik ilkesinin yok sayılması anlamına gelmektedir. Sporda doping kullanımı sportmenlik dışı ve spor ahlakı yapışanına zarar vermektedir (Yoncalık ve Gündoğdu, 2007:129).

2.2.Başarı İhtiyacı

Başarı ihtiyacı kuramının başlangıcını McClland’ ın geliştirdiği teori ile almakta ve bu kuram motivasyon temelli bir kuram olarak kabul edilmektedir. Başarı motivasyonu daha iyisini yapmak ya da başkalarından daha hızlı yapmak veya insanların önceki başarılarından daha iyi yapmakla açıklanabilir. Motivasyonun gelişiminde nasıl bireysel varoluş çerçevesi referans alınıyorsa başarıda da kişinin kendi başarma arzusu bu na karşılık gelmektedir. Bu şekilde başarı motivasyonu mükemmeliyet için çabalama ve başarıyı planlama süreci olarak tanımlanacaktır. Bundan Murayy (1938) yaptığı araştırmada etkilenecek ve psikanalitik pragdigma içerisinde başarı ihtiyacını tanımlarken başarı gereksinimin ölçümü için geliştirilen ölçme aracının deneysel çalışmalarında direk olarak bu tanım şekillerinin ilgili olduğunu gördü (Atkinson ve McClelland, 1948:657). Bu şekilde oy birliği ile teorik tanımı, ölçme metodu ve operasyonel tanımı ileride yapıcaktır (McClland vd., 1953 Aktaran Hansemark, 1988: 35)

McClland ‘ın (1958, 1961, 1987, 1990) gerçekleştirdiği çalışmalarda ekonomik gelişmede başarı motivasyonunun önem arz ettiğini göstermektedir. Bir işin büyüerek gelişmesi için başarı ihtiyacının önemli olduğu ve işletme kurucularının daha yüksek başarı ihtiyacı güdüsüne sahip olmaları gerektiğini gösterir (Kock, 1965; McClelland, 1965; Wainer ve Rubin, 1969; Morris ve Fargher, 1974; Durand ve Shea, 1974 Aktaran Hensemark, 1988: 35). Sporcuların yüksek yoğunluktaki ve şiddetteki antrenmanlara çıkmalarını ve bunu uzun süre devamlılığını sağlamaları, motivasyon kuramları içinde önemli bir yere sahip olan “Başarı Motivasyon Kuramıyla” açıklanabilir. Başarı Motivasyonu, kişinin fiziksel bir aktiviteye neden katıldığını, zor olanı başarmak için çabaladığını ve bunu neden uzun süre devam ettirdiğini açıklamaktadır (Tiryaki, 2000 Aktaran Özgün vd., 2017: 85). Bu noktadan hareketle başarı ihtiyacı (güdü) yüksek olan sporcuların performanslarının yüksek olabileceği düşünülebilir.

Materyal ve Metod

Araştırma Modeli

Mevcut araştırmada nicel araştırma desenlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2017-2018 Eğitim Yılı, Güz Döneminde, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi (Örgün Öğretim- 1150 Öğrenci) ve aynı üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulu (Sadece Hazırlık Sınıfı Örgün-1107 Öğrenci) oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise seçkisiz örneklem yöntemlerinden kolayda örnekleme yoluyla belirlenen yukarıda adı geçen fakülte ve yüksekokuldan toplam 230 öğrenci (119 Erkek ve 111 Kadın) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

1. Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği

Katılımcıları sportmenlik davranış düzeyleri belirlemek için Koç (2013) tarafından geliştirilen 5’li Likert tipi Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplamda 22 maddeden ve iki alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlardan biri “Pozitif Davranışlar Sergileme” (PDS) alt boyutu olup; 1, 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 19 ve 21 nolu maddelerden oluşmaktadır. Diğeri ise ters puanlanan 11 madde meydana gelen “Negatif Davranışlardan Kaçınma” (NDK) alt boyutu olup 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15, 17, 18, 20 ve 22 nolu maddelerden meydana gelmektedir. Mevcut ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.62 olarak hesaplanmıştır.

2. Başarı İhtiyacı Güdüsü Alt Ölçeği

Öğrencilerin başarı ihtiyacı güdüsünü (BİG) belirlemede, Berry ve Houston’nın (1993) Temel İhtiyaçları Ölçeği “Manifest Needs Questionnaire” (MNQ) kullanılmıştır. MNQ ölçeği 4 boyuttan ve 20 maddeden meydana 5 likert tipinde olan bir ölçektir. Araştırmada bu dört boyuttan BİG alt boyutuna ait 5 madde kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlaması Sivri (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. İfadelerin spor alanında kullanımı ve geçerlilik-güvenirliliği Çetinöz (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir.

3. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaş, cinsiyet, okuduğu okul, okuduğu bölüm ve sınıfı olmak üzere toplamda 5 soru yöneltilmiştir.

3.3. Veri Toplama Şekli

Araştırmada kullanılan veriler fakülte ve yüksekokul yönetiminin izni doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Verilerin bir kısmı kampüs içinde öğrencinin serbest zamanlarında (kantin, kafeterya, kütüphane v.b.) toplanmıştır. Kalan kısmı ise öğretim elemanında alınan izin ile ders saati başlangıçlarında ya da ders saati sonunda sınıf ortamında toplanmıştır. Bütün veriler, anketlerin araştırmacı tarafından yüz yüze doldurulması ile elde edilmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Öncelikle ölçme araçlarının geçerliği-güvenirliliğini onaylamak için Kaiser-Meyer-Olkin testi değerleri tespiti ve cronbach alpha değerlerinin tespiti yapılmıştır. Daha sonra verilerin düzgün dağılım gösterip veya göstermediğinin tespiti için Kolmogorov-Simirnov testi uygulanmıştır. Arkasında da sportmenlik ve başarı ihtiyacı güdüsü düzeylerindeki farklılığı ortaya koymak için veri dağılımı göz önüne alınarak Kruskal-Wallis H testleri ve Mann-Whitney testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın Geçerliliği

Beden Eğitimi Sportmenlik Davranış Ölçeğinin 22 maddesi kendi arasında ve ölçek toplam puanları ile tutarlı bir sonuç koymasına nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin ile analiz edilmiştir. Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,856 olarak tespit edilmiştir. Bu neticenin literatür ve uzman görüşüne göre yeterli olduğu söylenebilir. Ayrıca mevcut ölçeğin 22 maddesinin 2 alt boyutta toplandığı ve bu maddelerin faktör yüklerinin -0,605 ile 0,554 arasında değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Başarı ihtiyacı güdüsü alt ölçeği 5 maddesi kendi arasında ve ölçek toplam puanları ile tutarlı bir sonuç koymasına nedeniyle tüm maddelere faktör analizi yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin ile analiz edilmiştir. Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,809 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca mevcut ölçeğin 5 maddesinin tek alt boyutta toplandığı ve bu maddelerin faktör yüklerinin 0,505 ile 0,769 arasında değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

Araştırmanın Güvenirliliği

Bir ölçüm aracının güvenilirliği çeşitli yöntemlerle hesaplanmakla birlikte, içlerinde en yaygın olanı içsel tutarlılık (internal consistency) yöntemidir. Çalışmamızda bu yöntemde hesaplanan cronbach alpha güvenilirlik ölçütü kullanılmıştır. Cronbach alpha değeri, 0 ile 1 arasında değişen bir katsayıdır ve bu sayı 1'e yaklaştıkça ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların sportmenlik düzeyini belirlemek için gerçekleştirilen testte Pozitif Davranışlar Sergileme (PDS) alt boyutunun güvenilirliği katsayısı 0,845 (11 madde) olarak tespit edilirken Negatif Davranışlardan Kaçınma (NDK) alt boyutunun güvenilirlik kat sayısı 0,854 (ters kodlanan 11 madde) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların başarı ihtiyacı güdüsü düzeylerini belirlemek için kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,848 (5 madde) olarak ölçülmüştür.

Katılımcılar Hakkında Bilgiler

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetleri, okuduğu fakülte, bölüm ve sınıflarına dair frekans dağılımları ve bunlara karşılık gelen yüzdelik dilimleri

Değişken Adı		Frekans Değeri	Yüzdelik Dilim (%)
Cinsiyet	Kadın	111	48,3
	Erkek	119	51,7
Toplam		230	100
Fakülte	*SBF	130	56,5
	**YDY	100	43,5
Toplam		230	100
Sınıflar	1.Sınıf	101	43,9
	2.Sınıf	33	14,3
	3.Sınıf	52	22,6
	4.Sınıf	44	19,1
Toplam		230	100
Bölümler	***Müh	50	21,7
	****İkt	50	21,7
	*****Beö	30	13,0
	*****Aeb	30	13,0
	*****Syb	40	17,4
	*****Rek	30	13,0
Toplam		230	100

*Spor Bilimleri Fakültesi**Yabancı Diller Yüksek Okulu***Mühendislik Fakültesi****İktisat Fakültesi*****Beden Eğitimi Öğretmenliği

*****Antrenörlük Eğitimi Bölümü*****Spor Yöneticiliği Bölümü*****Rekreasyon Bölümü

Yukarıda tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin 119 erkek (%51,7), 111 Kadın (%48,3) dan meydana geldiği toplamda 230 kişiden meydana gelmektedir. Bu 230 kişinin 130 (%56.5) kişisi Spor Bilimleri Fakültesine mensupken 100 (%43,5) kişisi Yabancı Diller Yüksek Okulundaki hazırlık bölümündeki öğrenciler oluşturmaktadır. Yabancı Diller Yüksekokulundaki hazırlık sınıfının 1. Sınıf olduğu göz önüne alındığında ve Spor Bilimleri 1. Sınıf öğrencilerinin toplam sayısı 101 (%41,3) kişidir. Bölüm bazında Yabancı Diller Yüksekokulunda İngilizce Hazırlık eğitimi alan mühendislik Fakültesi ve iktisat Fakültesi öğrenci sayısı 100 (%43,4) kişidir.

Araştırmada Verilerin Dağılımı

Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Ölçeği (22 madde) ve Başarı İhtiyacı alt ölçeği nin(5 madde) Kolmogorov Simirnov testi sonucuna göre her iki ölçeğin $p=0,000$ olarak tespit edilmiştir. Mevcut değer $p<0,05$ olması nedeni ile verilerin düzgün dağılmadığı söylenebilir.

Verilerin Analizleri

Tablo 2. Öğrenim görülen okula göre başarı ihtiyacı (big) güdüsü durumu

Grup	n Örneklem	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	p
*SBF	130	125,5	16256,5	-2,538	5258,5	0,011
**YDY	100	103,9	10308,5			

*Spor Bilimleri Fakültesi**Yabancı Diller Yüksekokulu

Yukarıdaki tabloda gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucuna göre katılımcıların okuduğu okula göre BİG düzeyleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı fark tespit edilmiştir ($U=5258,5$, $p<0,05$). Bu farkın ise ortalama puanlar göz önüne alındığında Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrenim görülen bölüme göre başarı ihtiyacı güdüsü (big) durumu

Bölümler	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
*Müh	50	105,13	5	14,61	0,013	Aeb>Müh Aeb>İkt
**İkt	50	101,4				
***Beö	30	126,13				
****Aeb	30	151,87				
*****Syb	40	108,55				
*****Rek	30	119,15				

*Mühendislik Fakültesi**İktisat Fakültesi***Beden Eğitimi Öğretmenliği****Antrenörlük Eğitimi Bölümü*****Spor Yöneticiliği Bölümü*****Rekreasyon Bölümü

Yukarıdaki tabloda gerçekleştirilen Kruskal-Wallis H testi sonucuna göre katılımcıların okuduğu bölümlere göre BİG düzeyleri arasında istatistiksel düzeyde anlamlı fark tespit edilmiştir ($X^2(5,N=230)=0,013$, $p<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplardan ileri geldiğini tespit etmek için Mann Whitney U testi gerçekleştirilmiş ($p=,013$), Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinin (151,87) Mühendislik Bölümü Öğrencilerinden (105,03) BİG düzeylerinin yüksek olduğu istatistiksel olarak gözlemlendi ($p=,028$). Ayrıca Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinin (151,87) İktisat Bölümü Öğrencilerinden (101,04) BİG düzeylerinin yüksek olduğu istatistiksel olarak anlamlı tespit edildi ($p=,011$).

Tablo 4. Öğrenim görülen okula göre sportmenlik durumu (pozitif davranışlar sergileme (pds) alt boyutuna göre)

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	p
*SBF	130	130,37	16947,5	-3,866	4567,5	0,000
**YDY	100	96,18	9617,5			

*Spor Bilimleri Fakültesi**Yabancı Diller Yüksekokulu

Yukarıdaki tabloda gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucuna göre katılımcıların okuduğu okula göre PDS düzeyleri arasından istatistiksel düzeyde anlamlı fark tespit edilmiştir ($U=4567,5$, $p<0,05$). Bu farkın ise ortalama puanlar göz önüne alındığında Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 5: Öğrenim görülen okula göre sportmenlik durumu (negatif davranışlardan kaçınma) (NDK) alt boyutu göre)

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	p
*SBF	130	126,22	16408,0	-2,787	5107,0	0,005
**YDY	100	101,57	10157,0			

*Spor Bilimleri Fakültesi**Yabancı Diller Yüksekokulu

Yukarıdaki tabloda gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucuna göre katılımcıların okuduğu okula göre NDK düzeyleri arasından istatistiksel düzeyde anlamlı fark tespit edilmiştir ($U=5107,0$, $p<0,05$). Bu farkın ise ortalama puanlar göz önüne alındığında Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Mevcut çalışmada Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi (SBF) ile yine aynı üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulu (YDY) örgün lisans öğrencilerinin başarı güdüsü ile sportmenlik davranış düzeyleri incelenmiştir.

Aktif olarak spor yapan (amatör düzeyde) bireylerin Pepe vd (2019;491) çalışmasında sportmenlik düzeylerinin ($N=700$) yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Tsai ve Fung (2005:37) salon sporları içinde basketbolcuların voleybolculara nazaran sportmenliği daha az önemseydiğini ortaya koymuştur. Öte yandan başka bir çalışmada Tucker ve Parks (2001;409) ise vücut temasının olduğu ve olmadığı sporlardaki saldırgan tavırların mücadele sporlarında daha düşük olduğu görülmektedir.

Fırat (2016:84) çalışmasında Beden Eğitimi Spor Yüksekokulundan mezun olan katılımcıların ($N=81$) BİG-Başarı İhtiyacı Güdüsü puanlarının (5 tam puan üzerinden 4,48) yüksek olduğunu görülmüştür ve araştırmadaki verilerin düzgün dağıldığını rapor etmiştir.

Caz ve İkizler (2019:25) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu sportmenlik çalışmasında (N=150) araştırmada kullanılan verilerin düzgün dağılmadığını rapor etmişlerdir. Mevcut çalışmada ise araştırmada kullanılan veriler yine düzgün dağılmamış olup araştırma sonucu Can ve İkizlerin (2019:25) çalışmasını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Ayrıca Karanfil vd (2017:1) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin (N=704) beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının orta seviyede olduğu tespit edilmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Ancak Koç ve Seçer (2018:247) in üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği (N=302) çalışmada beden eğitimi dersi sportmenlik düzeyinin yüksek olduğu ve araştırmanın verilerinin düzgün dağıldığını rapor etmiştir.

Fırat (2016:1,83) orta ve üst düzey federasyon yöneticileri üzerinde yaptığı çalışmada beden eğitim bölümü mezunu (n=81) ile diğer bölüm mezunları (108) arasında başarı ihtiyacı güdüsünün farklı olmadığını ve tüm yöneticiler (her okul mezun düzeyinde) de bu güdüyü yüksek olarak tespit etmiştir. Mevcut çalışmada ise Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri ile Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda hazırlık eğitimi alan öğrenciler arasındaki başarı ihtiyacı güdüsünün Spor Bilimleri Fakültesi öğrenim gören öğrencilerde daha yüksek olduğu istatistiksel olarak görülmüştür. Bu veriler ışığında Fırat (2016:1) da ki çalışmasını desteklemediği söylenebilir. Gerçekleştirilen çoğu araştırmada öteki bireylere nazaran sporcuların daha iyi konsantrasyona, daha fazla özgüvene, daha konu oryantasyonlu düşüncelere sahip olduklarını, daha çok pozitif düşünceler içinde oldukları ve başarıya giden süreçte olumlu motivasyon oluşturdıkları bildirilmiştir (Konter, 1995 Aktaran Duman 2018:76). Spor Bilimleri Fakültesinde Öğrenim gören öğrencilerin hemen hemen hepsinin bir sporculuk geçmişinin olduğu düşünülecek olursa ve bir kısmın lisans eğitiminde amatör veya profesyonel olarak sporculuğa devam ettiği göz önünü alınacak olursa yarışmanın doğasına diğer okullarda lisans düzeyinde eğitim alan öğrencilere nazaran daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir. Kaldı ki; Spor Bilimleri Fakültesi Özel Yetenek sınavı ile öğrenci seçimini gerçekleştirmektedir. Bu sınavdan başarılı olmak için ayrıca diğer adaylardan daha yüksek bir başarı güdüsünü sahip olması gerektiği düşünülebilir. Kısacası yarışmanın doğası başarı ihtiyacı güdüsünü tetiklediği düşünülebilir. Bu noktadan hareketle Spor Bilimleri Fakültesinde lisans düzeyinde eğitim alan öğrencilerin başarı ihtiyacı güdüsünün daha yüksek olacağı ile açıklanabilir.

Bölüm bazında ise Spor Bilimleri Fakültesi içerisinde özellikle Antrenörlük Bölümü Öğrencilerinin lisans hayatı boyunca bir kısmının sporculuk hayatlarını devam ettirdikleri (yarışma doğasına alışkın olmaları) ya da bir kısmının antrenörlük yaptığı düşünülecek olursa bu bölümde okuyan öğrencilerin başarı ihtiyacı güdülerinin hem kendi okullarındaki bölümlerinden hem de Mühendislik ve İktisat bölümlerindeki öğrencilerden daha yüksek olacağı düşünülebilir.

Caz ve İkizler (2019:29) çalışmasından Sağlık Yüksekokulu ve Eğitim Fakültesi üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları sportmenlik çalışmasında (N=150) pozitif davranışlar sergileme alt boyutunda Eğitim Bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin daha yüksek (istatistiksel) puanlar aldığını tespit etmiştir. Bu sonuç Caz ve İkizlerin (2019) yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Mevcut araştırmada ise Spor Bilimlerinde Eğitim gören öğrencilerin Yabancı Diller Yüksekokulu hazırlık eğitimi alan öğrencilerden daha yüksek pozitif davranışlar sergileme alt boyutu puanlarına sahiptir. Ayrıca Tel, Yaman ve Altun (2017)' un yapmış oldukları çalışmada (N=106) Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin sportmenlik düzeylerini orta düzeyde olduğunu rapor etmektedir.

Üniversite öğrencilerinin daha önce spor yapıp yapmadıkları, beden eğitimi dersi sportmenliğinde negatif davranışlardan kaçınma alt boyutunda anlamlı farka neden olduğu Caz ve İkizler (2019:30) tarafından rapor edilmiştir. Bu istatistik fark göz önüne alındığında Spor Bilimlerinde eğitim alan lisans öğrencilerinin Yabancı Diller Yüksekokulunda hazırlık eğitimi öğrenim gören lisans öğrencilerinden negatif davranışlar boyutunun puanlarının yüksek oluşu ile açıklana bilinir.

Sonuç olarak; Spor Bilimleri Fakültesinde eğitim alan lisans öğrencilerinin sporun doğası ile daha içi içe oluşu hem bu Fakülteye girişte hem de üniversite hayatlarında başarı ihtiyacı güdüsünü yüksek oluşu ile ve lisans düzeyinde almış oldukları spor eğitiminin sportmenlik üzerinde olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

Atkinson, JW., McClelland, DC. (1948).The projektive expression of needs II. The effect of different intensities of the hunger drive on thematic apperception. *Journal of Experimental Psychology*, 643-58

Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. *C.B.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2): 191-209

Bredemeier, B., Weiss, M., Shields, D., Cooper, B. (1986). The relationship of sport involvement with children's moral reasoning and aggression tendencies. *Journal of Sport Psychology*; 8(4): 304–318. DOI:<https://doi.org/10.1123/jsp.8.4.304>

Bredemeier, JBL. (1994). Children’s moral reasoning and their assertive, aggressive, and submissive tendencies in sport and daily life. *Journal of Sport & Exercise Psychology*; 16(1): 1-14. DOI: <https://doi.org/10.1123/jsep.16.1.1>

Cassidy, T., Lynn, R. (1989). A multifactorial approach to achievement motivation: The development of a comprehensive measure. *Journal of Occupational Psychology*, 62(4): 301–312.

Caz, Ç., İkizler HC. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Düzeyleri ve Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(1): 25-35. e-ISSN 2602-4756

Caz, Ç., İkizler, HC. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranış Düzeyleri ve Demografik Özelliklerle İlişkisi. *Spor Eğitim Dergisi* 3(1): 25-35

Chantal, Y, Bernache-Assollant I. (2003). A prospective analysis of self-determined sport motivation and sportpersonship orientations athletic insight. *The Online Journal of Sport Psychology* [serial online] 5(4). URL: <http://www.athleticinsight.com/vol51554/sportpersonship.html>.

Çetinöz, F. (2016). Spor yöneticilerinin başarı ihtiyaçları güdüsü ve gelişimlerine yönelik verilen zorlu görevlerin yönetsel yetkinliklerine etkileri. T.C. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, (Danışman: Prof.Dr. Mustafa TEPECİ).

Duman, N. (2018). Sporcularda Başarı Motivasyonu ve Özerk Benlik Yönetimi İlişkisinde Antrenörün Sporculara Yönelik Öğretimsel Liderlik Davranışlarının Rolü. T.C. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Yusuf CAN)

Gerek, Z., Ünveren, A., Seyhan S. (2015). Türkiye’de Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(44): 1-8.

Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Spormetre Dergisi* 16(4), 190-204 Doi:10.1501/Spom_000000403

Gümüş H, Saraçlı S, Ömür FK, Doğanay G, Kurtipek S (2016). Ortaöğretim öğrencilerinde fairplay kavramı. *International Journal of Science Culture and Sport*. 4 (Special Issue 2):430-438.

Gürpınar, B. (2009). Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Hansemark, OC. (1988). The effects of an entrepreneurship programme on need for achievement and locus of control of reinforcement. *Inte Jnl of Entrepreneurial Behavior & Research* 4(1): 28-40

Karanfil, AY., Atay, E., Melek C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi ve sportmenlik Davranışı üzerine etkisi araştırılması. *Manisa Celal Bayar Üniversite, Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi* 12 (2): 1-11. Online Yayın Tarihi: 25.12.2017

Kayıoğlu BN, Altinkök M, Temel C, Yüksel Y (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 1,1044-1055.

Koç, E., Seçer, E. (2018). Spor Bilimleri Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları ile Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversite, Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi* 13 (2): 247-259. Online Yayın Tarihi: 31.12.2018

Koç, Y. (2013). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 15 (1):96-114.

Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B., Bozkuş, F. (2017). Hentbolcuların spora özgü başarı motivasyonu ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 3(Special Issue 2): 83-94.

Özsarı, A., Demirel, H., Altın, M., Yalçın, YG., Demir, H. (2018). Kadın basketbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Türk Spor Bilimleri Dergisi* 1(2): 66-71. ISSN: 2636-848X

Pepe, K., Kara, A., Özkurt, R., Dalaman, O. (2019). Aktif spor yapan amatör sporcuların spor ortamında (sportmen) davranışlarının incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2): 497-506.

Saban, N.(2006). Bir Analiz: Türk hukukun da hile kavramının unsurları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (31): 59-62.

Sagie, A., Elizur, D. (1999). Achievent motive and entrepreneurial orientation: a structural analysis. *Journal of Organization Behavior*. 20 :375-387.

Sivri, C. (2010). Yöneticilerin başarıya ihtiyacı, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bütçesel katılımın örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri. T.C. Gebze İleri teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Gökhan ÖZER)

Stewart, JR. (1995). Small Business owner-managers and corporate manager: a comparative study of achievement motivation, risk taking propensity and preference for innovation. University of North Texas, Doctor of Philosophy, Denton-Texas.

Stornes, T. (2001). Sportspersonship in elite sports, on the effects of personal and environmental l on the display of sportspersonship among elite male handball players. *European Physical Education Review*, 7 (3): 283–304.

Stornes, T., Bru, E. (2002). Sportspersonship and perceptions of leadership: an investigation of adolescent handball players' perceptions of sportspersonship and associations with perceived leadership. *European Journal Spor Science*, 2 (6): 1-15. Doi: : <https://doi.org/10.1080/17461391.2002.10142577>

Stornes, T., Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportspersonship: a study of yound handball players. *Scandinavian Journal of Education*; 48(2): 205-221. DOI:<https://doi.org/10.1080/0031383042000198512>

Tel, M., Yaman, C., Altun, M. (2017). Spor Bilimleri Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları Hakkındaki Görüşleri. *International Journal of Cultural and Social Studies*, Özel Baskı 3:16-26

Topaloğlu, T. (2006). Girişimcinin motivasyonel ve bilişsel kişilik özellikleri: girişimci ve yöneticilerin öğrenilmiş gereksinimleri ve kontrol odaklarının kıyaslamasına yönelik bir araştırma. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon Programı, Yüksek Lisans Tezi

Tsai, E., Fung, L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 7 (2), 37-46.

Tucker, WL., Parks, JB. (2001). Effect of gender and sport type on intercollegiate athletes' perceptions of the legitimacy of aggressive behaviors in sport. *Sociology of Spor Journal* 18, 403-413.

Vallerand, RJ., Losier, GF. (1994). Self-determined motivation and sportsmanship orientation: an assessment of their temporal relationship. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 16, 229-245.

Yıldırım, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifler. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IX (2004), 4 : 3 – 16.

Yıldız, M. (2019). Sporcularda Sportmenlik Yönelimi: Hedef Bağlılığı ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Rolü. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi

Yoncalık, O., Gündoğdu, C. (2007). Sporda ahlaki bir sorun olarak doping. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 6(1):128-134.